

WILLIAM SHAKESPEARE

La tragedio de

REGO LEAR

Tradukis

K. KALOCSAY

Serio Oriento-Okcidento, n-ro 6
sub Aǔspicioj de U.E.A.
en Konsultaj Rilatoj kun U.N.E.S.C.O.

UNIVERSALA ESPERANTO-ASOCIO
ROTTERDAM

1966

DRAMATIS PERSONAE :

Lear (Li:r), reĝo de Britlando
 Reĝo de Francujo
 Duko de Burgonjo
 Duko de Cornwall (Kornval), edzo de Regan
 Duko de Albany (Al'bani), edzo de Goneril
 Grafo de Kent (Kent)
 Grafo de Gloucester (Gloster)
 Edgar, filo de Gloucester
 Edmund, bastarda filo de Gloucester
 Curan (Kjuran), kortegano
 Oswald (Osvald), intendant de Goneril
 Maljunulo, farmisto de Gloucester
 Kuracisto
 Folulo de Lear
 Kapitano en la servo de Edmund
 Nobelo el la sekvantaro de Cordelia
 Kuriero
 Servistoj de Cornwall
 Goneril (Go!neril)   }
 Regan (Regan)   } filinoj de Lear
 Cordelia (Kordelja)
 Kavaliroj eskortantaj la reĝon. Oficiroj, kurieroj, soldatoj,
 eskortanoj.
 Scenejo: Britlando

NOTO: La supraj prononcindikoj estas nur proksimumaj kaj kvazaŭ kompromisaj anstataŭ la precizaj: Kornuol aŭ Koonuol, Ol'bani, Edmand, Osuold, Go!neröl, Rigan, Kordilja.

AKTO UNUA

SCENO I

La palaco de reĝo Lear.

Eniras Kent, Gloucester kaj Edmund.

KENT	Mi kredis, ke la Reĝo pli favoras la Dukon de Albany ol tiun de Cornwall.
GLOUCESTER	Ankaŭ al ni ŝajnis tiel; sed nun, ĉe la divido de la reglando ne montrigas, kiun el la Dukoj li taksas pli alte, ĉar la partoj estas tiel egale elpesitaj, ke neniu el ili du, eĉ post plej akra esploro, trovus pli dezirinda la aliflankan.
KENT	Ĉu tiu ĉi ne estas via filo, sinjoro ?
GLOUCESTER	Lia edukado, sinjoro, okazis je mia kosto. Mi tiel ofte hontis lin rekoni, ke nun mi jam faras tion tute hardite.
KENT	Mi ne tre kaptas la sencon.
GLOUCESTER	Sed la patrino de ĉi junulo kaptis ja la esencon, sinjoro, ĉar ŝi fariĝis rondventra, kaj fakte, sinjoro, ŝi havis filon por sia lulilo, antaŭ ol edzon por sia lito. Ĉu vi flaras ian pekon ?
KENT	Mi ne povas deziri, ke la peko estu nefarita, se la rezulto estas tiel plaĉa.
GLOUCESTER	Nu, sed mi havas filon, sinjoro, laŭlegan, proksimume unu jaron pli aĝan ol ĉi tiu, tamen, ne pli karan al mia koro. Kvankam ĉi tiu knabo venis en la mondon iom imperitinte antaŭ ol oni sendis voki lin, tamen, lia patrino estis bela, kaj bona amuzo estis ŝin ame uzi lin farante, kaj mi devis rekoni la putinidon. Ĉu vi, Edmund, konas ĉi nobelan sinjoron ?

EDMUND Ne, via mošto.
 GLOUCESTER Lia grafa mošto Kent; memoru lin de nun kiel mian honorindan amikon.
 EDMUND Miajn servojn al via grafa mošto.
 KENT Mi devas vin ami, kaj klopodi, ke mi vin konu pli bone.
 EDMUND Sinjoro, mi strebos tion elmeriti.
 GLOUCESTER Li estis eksterlande naŭ jarojn, kaj li devas denove foriri. La Reĝo venas.

Trumpeto signalas. Eniras iu portanta kun si krone-ton*, post li reĝo Lear, Cornwall, Albany*, Goneril, Regan, Cordelia kaj Korteganoj.

LEAR Alkonduku, Gloucester, iliajn moștojn de Francujo kaj Burgonjo*.
 GLOUCESTER Tuj, mia reĝa mošto.
Exit kun Edmund.
 LEAR Ni diros dume nian kašan volon.
 Donu la mapon. Nian regnon, sciu, ni tripartigis, kaj intencas fikse, de ni skuante zorgojn kaj klopodojn, transdoni tiujn al pli junaj fortoj, por rampi jam senŝarĝe al la morto. Fil' Cornwall kaj ne malpli amata filo, Duk' Albany, ni firme volas nun proklami doton de la tri filinoj por la evito de kverel' futura. La Franca Reĝo kaj Burgonja Princo, ĉi du rivaloj grandaj pri la amo de la filin' plej junia, jam delonge restadas ĉe l' kortego svatiĝante, respondi ilin decas. Do, filinoj (ĉar nun ni nin senigos de l' regado, teritoria rajto, ŝtatozorgoj), konfesu, kiu el vi min plej amas,

ke nia pleja rekompenco tien doniĝu, kie la natura amo pretendas plej merite. Goneril, unuenaskitino, vi komencu.
 GONERIL Sir', mi vin amas pli ol eldireble, pli karan ol vidpovo, spac', libero, kaj pli ol ĉion ajan takseblan riĉan aŭ rara; amas vin ne malpli ol vivon kun sano, belo, graco kaj honoro, kiom nur iam ajan infano amis, kaj patro amon trovis, jes, kun amo, por kiu spiro feblas, vortoj magras, tiel mi amas vin, supermezure.
 CORDELIA Cordelia, kion? Ami kaj silenti.
 LEAR De l' tutu land' inter ĉi du linioj, kun la arbaroj ombraj, abundakvaj riveroj, riĉaj kampoj, largalimaj paŝtejoj mi vin igas la estrino; idoj de vi kaj Albany eterne posedu ĝin. Kaj kion diras mia filino dua, la karega Regan, edzin' de Cornwall? Nu, parolu do.
 REGAN El sama fando kiel la fratino mi estas kaj min taksu samvalora. Mi trovas en fidela mia koro, ke mian propran amon ŝi esprimis, sed malsufice: mi konfesas min malamikin' de ĉiuj kromaj ĝojoj, kiujn la sensoj trovas plej delicaj, kaj nur la am' de via kara mošto min felicigas.
 CORDELIA Ho, kaj vi, Cordelia?
 Vi, povra? Sed ne tia ja, ĉar certe, pli riĉas mia kor' ol mia lango.
 LEAR Al vi kaj ĉiu via heredulo eterne restu ĉi triono vasta de mia bela regno, ja ne malpli

en spac', valoro, ĉarmo ol la parto de Goneril. Nun, lasta kaj lastnaska, vi, mia ĝojo, kies junan amon la vinoj francaj kaj burgonja lakti aspiras vete, kion do vi scios konfesi por akiri eĉ pli riĉan trionon ol la fratin-par'. Parolu.

CORDELIA Nenion, patra moŝto.

LEAR Cu nenion ?

CORDELIA Nenion.

LEAR Nenio ja fariĝas el nenio.
Parolu ree.

CORDELIA Malfeliĉulino,
kia mi estas, mi ne povas levi
la koron en la buŝon. Vian moșton
laŭdeve amas mi, nek pli, nek malpli.

LEAR Kiel, Cordelia, kiel ? Viajn vortojn
riparu iom, ke vi ne difektu
vian fortunon !

CORDELIA Mia bona Siro,
vi min generis, amis kaj edukis.
Al vi ĉi devojn mi returnas dece,
kaj vin obeas, amas, plej honoras.
Sed kial la fratinoj havas edzon,
se ili diras ami sole vin ?
Se mi eble edziniĝos, kies mano
min prenos edze, tiun apartenos
duon' de mia zorgo, dev' kaj amo.
Neniam ja mi edziniĝos, kiel
miaj fratinoj, ami nur la patron.

LEAR Cu l' koron vi eldiris ?

CORDELIA Bona Sir', jes.

LEAR Ha, tiel juna kaj tiel sensenta ?

CORDELIA Ho Siro, tiel juna kaj sincera.

Nu bone, havu la sinceron dote !
Car je l' radioj sanktaj de la suno,
misteroj de Hekata* kaj de l' nokto,
je la influo tuta de la steloj,
per kiuj estas ni kaj ĉesas esti,
mi rifuzas al vi ĉian zorgon patran,
parencrilaton, propron de la sango,
vi, fremda al mi kaj al mia koro,
for de mi por eterne ! Skit' barbara*,
aŭ kiu el infanoj siaj faras
mangajon por la ŝtop' de l' apetito,
al mia brusto estu tiel same
intima, kompatata kaj helpinda,
kiel vi, eksfilino !

Bona estro !

Kent, restu pace !
Inter la Drakon kaj ties koleron
ne risku veni ! Sin mi amis pleje,
kaj volis en tenera ŝia flego
pasigi la restajon de la vivo.
Nun — for de mia vido ! Tiel estu
la tomblo al mi paco, kiel mi
la patran zorgon de ŝi prenas. Voku
Francujon, kaj Burgonjon ! Kiu kuras ?
Vi, Albany kaj Cornwall, kun la doto
de l' du filinoj prenu al vi ankaŭ
trionon ŝian. Edzinigu ŝin
l' orgojo, kiun rekta dir' ŝi nomas.
Kaj mi vin kune en potencon mian
investas nun, en la privilegiojn,
en ĉiujn larĝajn rajtojn apartenajn
al la majesto. Ni por ni rezervas
cent kavalirojn, kiujn vi provizos,
kaj ni monatalterne ĉe vi logos
laŭvice. Tamen, ni retenos por ni
la regionomon, reĝajn atributojn.
Cetere, la regado, la enspezoj,
l' ekzekucia povo estu viaj,
filoj amataj. Por konfirm' de tio,

dividu ĉi kroneton.

KENT Reĝa Lear,
kiun mi gloris kiel region, amis
kiel la patron, sekvis kiel mastron,
plektis, patronon grandan, en la pregojn..

LEAR Streĉita estas ark', evitu sagon !

KENT Gi frapu, eĉ se ĝia forko trafos
en mian koron ! Kruda estu Kent,
se Lear frenezas ! Kion, maljunulo,
vi volas fari ? Ĉu vi kredas do,
ke l' dev' paroli timas, se l' potenco
sin klinas antaŭ flato ? Honordevo
la veron diri, se majesto falas
en folon ! Tuj reprenu la decidon,
kaj post pli bona konsider' korektu
ĉi hidan subitecon. Mian vivon,
ke la filin' plej juna amas vin
ne malpli, nek malplenas ties koro,
kies mallaŭtan vocon ne resonas
la kavo.

LEAR Kent, ne pli, je via vivo !

KENT Ci vivon ĉiam mi rigardis meto
riskata kontraŭ viaj malamikoj,
kaj mi ne timas perdi ĝin, se temas
pri via sekureco.

LEAR For de l' vido !

KENT Pli bone vidu, Lear, min lasu resti
plu via okulcentro !

LEAR Je Apolono !*

KENT Je Apolon' ? Nu, reĝ', vi diojn viajn
vane jejurias...

LEAR Ha, servist' ribela !

Li metas la manon sur sian glavon.

ALBANY kaj
CORNWALL Ho, kara Sir', detenu vin.
Mortigu vian kuraciston do, kaj
honorariu la malsanon naŭzan.
Revoku la dividon, aŭ mi diros,
ke vi misagas, dum mi povos puŝi
el gorĝo bruon !

LEAR Aŭdu, perfidulo,
je via feŭduldevo aŭdu nin !
Car vi klopojis, ke ni rompu ŝuron,
kion ne rajtas ni, kaj vi starigis
orgoje inter nia jug' kaj povo,
kion nek nia karakter' toleras,
nek nia rango, ke ni al vi pruvu
nian potencon, prenu vian pagon !
Kvin tagojn ni allasas, vin provizi
per ŝirmo kontraŭ molestajoj mondaj,
je l' sesa tag' al la reglando turnu
la dorson malamatant ! Se je l' sepa
troviĝos via ekzilita korpo
en nia regno, la momento estos
mort' al vi. For ! Per Jovo, tio ĉi
ne estos revokita !

KENT Adiaŭ, Reĝo ! Dum vi tiel agas,
Ekzil' ĉi estas kaj Liber' forvagas.

Al Cordelia.
Knabin', la dioj ŝirmu vin protekte,
pensantan juste, parolintan rekte.

Al Regan kaj Goneril.
La grandajn dirojn via ag' atestu,
el amaj vortoj bonaj fruktoj kresku.
Tiel, ho princoj, Kent adiaŭdiras,
en nova land' la oldan kurson iras.

Exit.

*Fanfaro. Eniras Gloucester kun Francujo, Burgonjo
kaj sekvantaro.*

GLOUCESTER Sir' nobla, jen Francujo kaj Burgonjo.

LEAR Do, Princo de Burgonjo, ni nin turnas al vi unue, kiu kun ĉi reĝo rivalas pri la mano de l' filino. Kiom da dot' pretendas vi, malplejan, por ke pri ŝi vin svati vi ne ĉesu.

BURGONJO Glora majest', mi ne pretendas pli, ol vi proponis, nek vi donos malpli.

LEAR Nobla Burgonja Princo, dum al mi ŝi estis kara, tiel mi ŝin taksis, nun ŝia prezo falis. Jen ŝi, tie! Se io en ĉi estaĵo pit-aspekta, aŭ ŝi en tuto plus malplaĉo mia, kaj pli neniom, povas gajni vian favoron, jen ŝi kaj ŝi estas via.

BURGONJO Respondi mi ne scias.

LEAR Ĉu vi volas ŝin, senamikan, kun ĉi febloj ŝiaj, ŝin adoptitan de malamo nia, dotitan per malbeno, fremdigitan al ni per nia ĵuro, preni aŭ forlasi?

BURGONJO Reĝa moŝt', pardonu min, elekti mankas eblo ĉi-kondiĉe.

LEAR Do, Princ', forlasu ŝin, ĉar je l' potenco, kiu min kreis, ŝian tutan havon mi al vi diris.

Al Francujo.

Nun vi, granda reĝo.
De mia amo al vi mi ne volus tiom devii, ke mi vin parigu kun malamata, do mi petas vin, inklinon vian turnu al cel' pli inda, ol ĉi mizera, kiun la naturo rekoni preskaŭ hontas.

FRANCUJO

Ege strange, ke jen, ŝi, de vi ĵus la plej amata, l' objekto de viaj laŭdoj, la balzamo de via aĝo, la plej bona, kara, en ĉi mallonga tempo povis fari misagon tiel monstran, kiu ŝin el tiom faldoj de favor' malvestis. Ofendo ŝia certe devis esti de tia malnatura grado, kiu montrigis ĝin, aŭ via asertita inklin' antaŭe estis jam malinda. Sed pensi ĝin pri ŝi postulus kredon, kiun racio en min sen miraklo neniam plantus.

CORDELIA

Via moŝt' Majesta, ĉar mankas al mi flua kaj olea arto paroli vortojn el aero, kaj ĉar mi faras, kion mi intencas, antaŭ ol diri tion, mi petegas, volu sciigi, ke ne kulpmakulo, nek murd' aŭ falso, nek malĉesta ago, nek paš' malnobla prenis de mi for favoron vian, sed ja tia manko, per kiu mi fariĝas eĉ pli riĉa: la manko de okuloj ĉiampetaj, de lango, kian mi nehavi ĝojas, kvankam favoron vian pro l' nehavo mi perdis.

LEAR

Nenaskiĝi al vi pli bonus, ol pli al mi ne plaĉi.

FRANCUJO

Ču nur tio? Natura silentemo, kiu ofte lasas neanoncita agon, kiun ŝi pretas fari? Mia Princ' Burgonja, kion vi diras pri la dam'? La amo ne estas amo, se ni ĝin konfuzas kun konsideroj, kiuj staras ekster la punkt' esenca. Ĉu vi do ŝin volas?

BURGONJO	Si mem ja estas doto.	CORDELIA	Juveloj de la patro, kun lavitaj okuloj nun Cordelia vin forlasas. Mi scias, kiaj estas vi, sed kiel via fratino, nevolonte dirus difektojn viajn laŭ ilia nomo. La patron traktu bone; mi lin translasas al via ama brusto deklarita. Ve, se li min favorus kaj tolerus, pli bonan lokon mi por li preferus. Adiaŭ al vi ambaŭ.
LEAR	Reg' majesta, nur tiom donu, kiom vi proponis, kaj tuj mi prenos je la man' Cordelian, kiel dukinon de Burgonjo.	REGAN	Ne preskribu al ni la devojn.
BURGONJO	Neniom ! Juris mi kaj restos firma. Bedaŭras mi, ke jus perdinte patron, vi perdos edzon.	GONERIL	Penu kontentiĝi je l' edzo, kiun de l' Fortun' vi gajnis almoze. De l' obeo vi deflankis, nun al vi manku, kio de vi mankis.
CORDELIA	Pacon al Burgonjo. Car lia amo taktas nur bonhavon, al li mi ne edzinos.	CORDELIA	Disvolvos temp' sekretion ruzkovritan, mokrid' hontigos kulpon hipokritan.
FRANCUJO	Bela Cordelia, vi, plej riĉa povre, vi, la plej elektinda forlasite kaj plej amata disdeginate, jen, mi nun okupas vin kaj viajn virtojn, mi rajtu preni vin, la forjetitan ! Ho dioj ! Strange, per ĉi frost' neglekta ekflagras en mi amo ard-respekta. Flin' sen doto, danke seton Ŝancan, nin kaj la niajn kaj la regnon Francan reginos, Reĝo ! Kaj se ĉiu princo de l' akva tero de l' Burgonj-provinco* pri ĉi juvelo ignorata vetos, per prez' nenia ŝin de mi aĉetos. Cordelia, adiaŭ, malgraŭfroste, vi perdas nun, pli bonan trovos poste.	FRANCUJO	Venu nun, Cordelia bela. <i>Exit Francujo kun Cordelia.</i>
LEAR	Francuj', ŝi restu via, havu ŝin, ĉar mi nek havas plu filinon tian, nek vidu iam eĉ vizaĝon ŝian. Si iru do el mia regno jene, sen mia amo kaj favor', senbene. Nobla Burgonjo, venu !	GONERIL	Fratino, ne malvaste mi devas paroli pri afero, kiu plej strikte koncernas nin ambaŭ. Mi kredas, ke vespere nia patro volas for.
	<i>Fanfaro. Eliras ĉiuj krom Francujo, Goneril, Regan kaj Cordelia.</i>	REGAN	Tre certe, kaj kun vi. La venontan monaton li venos al mi.
FRANCUJO	Adiaŭdiru al fratinoj viaj.	GONERIL	Vi vidas, kiel lia aĝo plenas de ŝangemo; ne malmulte ni povis tion observi. Li ĉiam plej amis nian fratinton, kaj tro krude evidentas, kun kiel mizera jugkapablo li ŝin forpuisis.
		REGAN	Tio estas la feblo de lia aĝo; cetere li ĉiam nur supraje konis sin mem.
		GONERIL	Jam ankaŭ lia plej bona kaj sana vivperiodo estis nura senpripenso, de lia maljuno do ni devas atendi ne nur la malperfektaojn de longe inokulitaj kutimoj, sed ankaŭ la obsti-

nan kapricemon, kiun kunportas la kaduka kaj kolerika aĝo.

REGAN Verŝajne ni spertos de li ankoraŭ tiajn erupciojn, kia estis la ekzilo de Kent.

GONERIL Kaj la adiaŭa komplimento inter li kaj la franca reĝo. Mi vin petas, ni estu solidaraj; se nia patro tenos sian aŭtoritaton per tiaj animstatoj, kiajn li prezentadas, ankaŭ lia jusa abdiko estos nur ĝagrena por ni.

REGAN Ni devas plu pensi pri ĉi tio.

GONERIL Agi ni devas, ĉe tuj, dum la ardo.

SCENO II

*Cambrego en la kastelo de Grafo de Gloucester.
Eniras Edmund kun letero en la mano.*

EDMUND Diino mia estas vi, Naturo ! Mi servas viajn legojn. Kial min submeti al la pesto de la moroj, kial do lasi min senheredigi de la skrupula juĝo de l' nacio, ĉar dek du, eble dek kvar lunojn malpli mi aĝas ol la frato ? Kial do bastardo, kial estus mi fiido, se same bonkreita al mi estas la korpstrukturo, same brava al mi la intelekto, bela la talio, kiel al fil' de iu virta domo ? Kial brulstampojo: fia kaj fiido ? Fieco, bastardeco ? Ĉu fiido, kiu, ĉe l' ŝtel' robusta de l' naturo ricevis pli da plen' kaj energio, ol tuta greg' da napoj, kiujn oni generis inter dormo kaj veketo

en la enua, ranca, laca lito ? Nu bone, mia lega Edgar, mi bienojn viajn devas havi nepre. La patro amas la bastardan filon kiel la legan. "Legā" — bela vorto ! Nu, mia "legā", se nun ĉi letero prosperos kaj sukcesos mia ruzo, super la lega filo ja triumfos fiido Edmund ! Kreskos mi kaj floros. Kaj, dioj, nun protektu la bastardojn !

Eniras Gloucester.

GLOUCESTER Kent' ekzilita, iris for kolere Francuji', la reĝ' vespere forveturos, cedinte la potencon, limigite je stipendio. Cio ĉi sub sprono. Ha, Edmund, kiel do ? Kaj kio nova ?

EDMUND Kun la permeso de via moŝto, nenio.

GLOUCESTER Kial do tiel fervore vi klopodas kaŝi tiun leteron ?

EDMUND Mi scias nenion novan, via moŝto.

GLOUCESTER Kian paperon vi estis leganta ?

EDMUND Nenian, via moŝto.

GLOUCESTER Nenian ? Kial do tiu terura urgo meti ĝin en la pošon ? Por la nenio ne estas tiel necese sin kaŝi. Mi vidu ĝin. Donu ĝin, se ĝi estas nenio, mi ne bezonas okulvitrojn.

EDMUND Mi petegas, sinjora moŝto, ekskuzu min. Gi estas letero de mia frato, kiun ne tute mi tralegis; kaj laŭ tiom el ĝi, kiom mi traliteris, mi trovas ĝin neinda je via surrigardo.

GLOUCESTER Donu al mi la leteron, sinjoro.

EDMUND Estos malbone, ĉu mi retenos, ĉu mi transdonos ĝin. La enhavo, kiom mi parte ĝin